

Gonder och paharis

– vad händer med Indiens ursprungsfolk?

En bild säger mer än tusen ord brukar det ju heta. Men bakom bilderna till denna artikel, liksom bakom bilderna i hela tidningen, finns förstås en social verklighet som också kan beskrivas. Genom statistiken om Indien slår en mängd hårda fakta – tvärs igenom alla folkgrupper, inte bara ursprungsfolk eller minoriteter. Ett av dessa faktum är att Indien fortfarande hör till de länder i världen där många tiotals miljoner människor inte har tillräckligt med mat att äta.

2006 rapporterade FN:s specialrapportör när det gäller rätten till mat att 350 miljoner indier har osäker tillgång på mat. 2007 satte FAO siffran lägre, 215 miljoner. Ändå alltså: över 200 miljoner halvsvältande människor. Och detta i ett land som har ett eget rymdprogram och en av världens största arméer utrustade med bland annat svenskt långskjutande artilleri från Bofors. Indien har världens största filmindustri, världens största skoindustri, världens största järnvägsnät och ett eget Silicon Valley med datorkunnande som överträffar Europas.

Ännu hålls de över 100 miljoner människor som i Indien kallas lågkastiga, kastlösa eller daliter som de själva säger, nere i fattigdom och förtryck. Lägg därtill 90 miljoner adivasis som de kallas på hindi. De finns i landets nuvarande lagstiftning med som scheduled tribes. Här handlar det bland annat om folk som kanske är ättlingar till Indiens ursprungliga invånare i skogs- och bergsområden. Fast myndighetsföreträdare i Indien vill ofta inte gärna göra den här uppdelningen. "Vi är alla ursprungsfolk i Indien", säger man.

Samtidigt som dessa så kallade stamfolk, tribal peoples – ett begrepp infört av brittiska kolonisatörer – listats och tillskrivits särskilda rättigheter, så utsätts

de för exempellösa övergrepp av jordägare och industrialister. Deras skog huggs ner, på deras marker i Orissa och Bihar anläggs gruvor och miljöförstörande industrier. Fallet dongria khonderna och Vedanta, som beskrivs här i temat i en annan artikel, är tyvärr bara ett exempel i raden.

Adivasis floder, som Narmada, däms för utvinande av elektricitet. Själva får de flytta från sina skogsbyar till plåt- och cementskjul. Lagarna om stamfolksrättigheter tillämpas i själva verket inte. De offras på nationens framstegsaltare.

Krav på självstyre

Adivasis floder, som Narmada, däms för utvinnande av elektricitet. Själva får de flytta från sina skogsbyar till plåt- och cementskjul. Lagarna om stamfolksrättigheter tillämpas i själva verket inte. De offras på nationens framstegsaltare.

Därför är det knappast förvånande att Jharkhandrörelsen vuxit fram som krävt en egen stamfolksdelstat. Heller inte så konstigt kanske, att de finns underlag för grupper som naxaliterna, som tar till väpnat våld med allt vad det medför, i just en del av adivasiområdena i Indien.

På Internet, det uttryck för informationsexplo-

Muriagonder. Foton: Henrik Persson och Ola Persson

nen som ännu inte hade lika vid spridning för tjugo år sedan, skriver nu gonder själva. Det handlar alltså om människor tillhöriga just den folkgrupp vi besökte i Centralindien, i Madhya Pradeshs Bastardistrikt 1988.

Även i Bastar finns nu krav på fullt självstyre, och motiveringen är bland annat just de systematiska omflyttningarna av ursprungsfolk och till och med dödandet av dem i utvecklingens namn. Inspirerade av Evo Morales i Bolivia planeras ett eget parti, Prithak Bastar Rajya Party. På sin egen blogg uppmanar de till besök i denna natursköna del av Indien, innan exploatörerna har förött den.

Vi fasar faktiskt för vad som ska hända med Bastars invånare, inklusive de muria-gonder och andra som vi besökte. Flera är säkert döda, som vår vägvisare Partha Munshi och kanske även Mopalin, kvinnan från byn Mopal.

Lever trancemediet Shukashing som förmedlade andarnas röster och budskap till byborna? Och vad kommer att hända med dem och deras familjer?

Fortfarande förfädersandar

Gonderna har historiskt sett varit ett av de största ursprungsfolken i Indien. De hade egna kungadömen

in på 1500-talet, precis som hinduiska prinsar. På 1700-talet förlorade gonderna sin makt till Marathakungarna, efter att ha störtats av muslimska arméer i slutet av 1500-talet.

Hos gonderna tävlar hinduism och traditionell andetro, animism fortfarande om inflytande. Man ber fortfarande till förfädersandarna. Hos gonderna är skogen fortfarande besjälad, och av helt central betydelse. Konfrontationen med exploateringskrafterna i dagens Indien resulterar i nedhuggning av skogen – och gondernas områden och hela levnadssätt förstörs. Många gonder lever fortfarande som halvnomadiska svedjebrukare, andra av mer reguljärt jordbruk, jakt, insamling av vilda frukter och boskapshandel. Många gonder har idag också lönearbeten.

I Andhra Pradesh, den sydliga delstaten strax intill, såg vi stamfolkskvinnor i sina färgrika dräkter på marknader. Här, strax norr om Godavarifloden, lever också gonder men de talar en annan dialekt än muria-gonderna och dessutom telugu, det större dravidiska språket.

Gondpojke utsirar en kalebass med sin handgjorda kniv.

Kommer de små lerhusen i deras byar, som såg ut att växa direkt upp ur den rödaktiga jorden, att få stå kvar? Och den frodiga grönskan runtomkring, som närmast påminde om bilder av tiden före människans uppkomst? Gorgaträden, palmyrapalmerna, där saven utvinns för dryck, tamarinderna, banan- och papayaträden, finns de kvar? Och om de gör det, hur länge till?

Samma frågor kan ställas om paharis, folket vi besökte på Himalayasluttningen i norra Uttar Pradesh, väster om Nepal. Hur länge kommer paharis korsvirkeshus av trä, utsirade med getmotiv och annat, att finnas kvar? I Martin Shibbys nygjorda reportage beskrevs vyn i dalgångarna på Nepalsidan som "att se in i medeltiden". På de barrskogsklädda sluttningar på Indiensidan som paharis bebor kunde vi få känslan av vikingatid: färska spår av slaktade djur vid stenhällarna, människor i grovt vävda kläder, en huggkniv i bältet och silversmycken i öronen och runt halsen.

Paharis – flera folkgrupper

Vi hade med tåg rest upp till Dehra Dun, känt från Rudyard Kiplings noveller. Färden gick vidare med buss upp i Himalaya, via Mussoorie. Utanför byarna

kunde man vid vårt besök ännu – precis som i Sverige i början på 1900-talet – få se äldre människor spinna garn med en handslända, samtidigt som de vaktade boskapen.

Paharis omfattar flera folkgrupper. Två huvudgrupper är khas och dom. Domerna har ansetts vara en ursprungsbefolkning, medan khasas har kommit in senare. I hundratals år var domerna slavar. Paha är hindi för "från bergen". Språkligt finns tre familjer, östpahari, vilket är detsamma som nepali och som talas i ett bälte över stora delar av Nepal med många tibeto-burmanska inlån. Centralpahari, där garhwali och kumauni är de största språken, talas i norra Uttar Pradesh. Västpahari talas i Simla, Himachal Pradesh. Alla paharidialekterna har likheter med rajasthani och kashmiri.

Paharis – bergsborna – här i Uttarkhand är inte stamorganiserade, de har kastsystem. Men i förhållande till regeringen i Delhi är de i högsta grad ett fjärde världens-folk.

I templen såg vi både allmänt hinduiska och mer lokala symboler. Vid stigarna fanns magiska stenrösen och träfigurer med intryckta mynt i sprickorna. Hos paharis bjöds vi att röka hokka, vattenpipa, en vanlig hälsningsrit. Det fanns traditionella mortlar för säd, ibland syntes en dhol, trumma. Det sades att de mest hängivna trummarna kunde hålla på oavbrutet i tjugofyra timmar vid en fest eller högtid.

Snöleopardsreservat – människorna fördrivs

Redan var det vanligt att männen lämnade bergstrakterna för att arbeta i städerna. Kvinnorna fick gå allt längre för att samla ved till matlagning och uppvärmning. Oändliga mängder med barrträdsstammar var brända på ena sidan för utvinnande av kåda. Det var rapporterna just här i västra Himalaya om hur hela skogspartier högs ner för utvinnande av trä till tennisrackets (!) som fick kvinnor att starta den världsberömda trädkramarrörelsen, Chipko Andolan, med Sunderlal Bahuguna som sin kanske kändaste företrädare.

Och snöleoparderna i området, som vi mötte människor som ännu placerade ut vatten och föda till, hur har det gått med dem? Redan vid vårt besök i Uttar Pradesh fanns utläckta hemliga rapporter om att fyrtiotvå byar i Uttarkashidistriktet skulle tvångsförflyttas. Officiellt för att anlägga ett snöleopardsreservat, men i verkligheten nog mest för att som i alla andra områden där minoriteter och ursprungsfolk i Indien lever – kunna exploatera skogen och naturtillgångarna. Människorna själva däremot, de anses uppenbarligen inte mycket värda.

Henrik Persson,
Ola Persson
Text och foto

Fakta och lästips:

Gerald D Berreman: *"Hindus of the Himalayas"*

Verrier Elwin: *"The Muria and their Ghotul", "Maria Murder and Suicide"*

Christoph von Führer-Haimendorf: *"Tribes of India. The Struggle for Survival"*

Per Juliusson: *"The Gonds and their Religion"*

Bengt G Karlsson: *"Asian indigenes: The case of India", Indigenous Affairs 3-4/2008*

Christer Norström: *"They call for us", Stockholm Studies in Social Anthropology 53/2003*

Martin Schibbye: *"Kriget mot slavhandeln", Svenska Dagbladet 2 augusti 2009*

Se även:

<http://schibbye.blogspot.com/>

Arne Sucksdorffs i Sverige välkända filmer om "djungelpojken"

Chendru är inspelade i ett gondområde. På YouTube finns också många filmer om adivasifolken i Indien och deras nuvarande läge.

Internetfakta:**Jharkhand Forum:**

<http://jharkhand.ning.com/>

Gonderna:

<http://indigenoussuestoday.blogspot.com/2008/08/gond-indigenous-peoples-of-india-html>

Paharis:

www.absoluteastronomy.com/topics/Pahari#encyclopedia

www.britannica.com/EBchecked/topic/640763/Western-Pahari-languages

Dongria-khonderna och Vedanta:

www.voanews.com/english/archive/2007-08/2007-08-08-voa46.cfm?CFID=206301475&CFTOKEN=23264674&jsessionid=8430e4cd9cd21a27331b2b251c605ec43537

Paharis mellan byarna Barkot och Purola, Uttarakhand, Uttar Pradesh.

Gonder i byn Malakot, Bastar, Madhya Pradesh.